
ПРОВІДНИЙ УЧЕНИЙ УКРАЇНИ У ГАЛУЗІ ІСТОРІЇ НАУКИ Й ТЕХНІКИ (До 70-річчя Олега Ярославовича ПИЛИПЧУКА)

Важливою складовою сучасної української історичної науки є історія науки й техніки. Серед провідних науковців України у цій галузі чільне місце належить талановитому вченому та педагогу, доктору біологічних наук, професору, директору Центру досліджень з історії науки й техніки ім. О.П. Бородіна Державного економіко-технологічного університету транспорту Олегу Ярославовичу Пилипчуку.

О.Я. Пилипчук народився 13 серпня 1947 р. в селі Оришківці Гусятинського району, Тернопільської області в селянській родині. Привчений до праці мамою (Цецилією Петрівною) ще змалку, сільський хлопчина протягом свого життя зберіг характерну йому працелюбність та працездатність. На жаль, його батько Ярослав Миколайович, фронтовик, інвалід війни II групи, помер за кілька місяців до народження сина внаслідок тяжких поранень. З дитинства Олег Ярославович виявив хист до навчання та любов до природи рідного Тернопілля. Тому не випадково після закінчення середньої школи у 1965 р. він вступив на біологічний факультет Чернівецького університету, де здобув кваліфікацію біолога.

У 1970–1973 рр. працював учителем Коцюбинської середньої школи Гусятинського району Тернопільської області. 1973 р. вступив до аспірантури Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена АН України. Після успішного захисту кандидатської дисертації на тему «Морфологія та біомеханіка скелета попереково-крижового відділу хребта деяких ссавців» з 1976 по 1988 рік працював у цій академічній науковій установі.

Новий етап науково-освітньої діяльності О.Я. Пилипчука розпочався з 1988 р. Головним напрямком наукових інтересів

ученого стала і залишається донині історія науки та техніки. Протягом 1988—1995 рр. працював у Київському педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова спочатку асистентом, а потім старшим викладачем і доцентом. 1992 р. успішно захистив докторську дисертацію на тему «Київське товариство дослідників природи: 1869—1929». Його робота стала для інших докторантів зразком виконання докторської дисертації у галузі історії науки й техніки.

З 1995 по 1996 рік працював завідувачем відділу історії науки та освіти Інституту українознавства Київського університету, де започаткував дослідження історії науки і техніки як складової українознавства. З 1996 р. і до сьогодні очолює кафедру «Екологія та безпека життєдіяльності на залізничному транспорті» Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ).

Фундаментальним є науковий доробок Олега Ярославовича Пилипчука. Характерною ознакою наукової творчості вченого є новаторство і широке коло наукових інтересів. Його науковий доробок включає праці із зоології, екології, але найбільше — з історії науки й техніки. Він автор і співавтор понад 300 публікацій, серед яких монографія «Вовк», біобібліографії «Іван Іванович Шмальгаузен» (1985), «Олександр Прокопович Маркевич» (1986), монографії «Ондатра», «Антилопа Кана» (1987), «Дмитро Костянтинович Третяков» (1989), «Олександр Онуфрійович Ковалевський» (1990, 2003), «Іван Федорович Шмальгаузен» (1991, 2001 рос.), «Микола Миколайович Гришко», «Олексій Миколайович Северцов» (1995), «Академік Олександр Прокопович Маркевич: життя і діяльність» (1999), підручник «Основи екології» (2000); навчальні посібники: «Київське товариство дослідників природи та його внесок у розвиток ембріологічної науки» (1991), «Основи загальної генетики» (1995), «Історія науки та освіти в Україні (найдавніші часи — перша третина ХХ ст.» (1998), «З історії української науки і техніки: Хрестоматія-посібник» (1999), «Основи екології та економіки природокористування», «Екологія: словник-довідник», «Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна» (2002), «Транспортна екологія» та «Основи екології» (2004), а також науково-популярні книжки «Тварини з Червоної книги» (1986), «Загадковий світ сирен» (1988), «Ці загадкові куниці» (1989).

Попри заслужений авторитет у науковому середовищі, високі державні нагороди та відзнаки, Олег Ярославович Пилипчук залишається доброю, чуйною людиною, Учителем з великої літери, який щедро ділиться власним талантом зі своїми численними учнями та послідовниками. Хлопчина, який зростав у злиденному повоєнному селі, завдяки своєму таланту став провідним ученим у галузі історії науки і техніки у сучасній Україні. Професор О.Я. Пилипчук органічно поєднує у собі мудрість вченого, педагога та наставника для молодшої генерації істориків науки і техніки.

Визначальними ознаками особистого характеру О.Я. Пилипчука є його людяність та природне бажання прийти на допомогу тим, хто цього потребує, а також щирий український гумор. Життєвий шлях та творчі досягнення Олега Ярославовича стали справжнім прикладом для всіх його учнів: студентів, аспірантів, докторантів. Хочеться побажати ювіляру міцного здоров'я, нових творчих здобутків на ниві історії науки та техніки й всіляких гараздів.

З води і роси Вам, шановний Олег Ярославович!

*В.М. СКЛЯР,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії науки та техніки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*